

May 2016 subject reports

Finnish A Lit

Overall grade boundaries

Higher level

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 19	20 - 35	36 - 48	49 - 59	60 - 70	71 - 80	81 - 100

Standard level

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 18	19 - 35	36 - 46	47 - 59	60 - 70	71 - 82	83 - 100

Higher level internal assessment

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 5	6 - 10	11 - 13	14 - 17	18 - 21	22 - 25	26 - 30

Lähetettyjen töiden kirjo ja sopivuus

Opettajat ja kokelaat olivat tehneet hyvää työtä suullisten kommenttien ja keskustelun onnistumiseksi. Valittujen kaunokirjallisten teosten kirjo oli monipuolinen. Suosituimmat runokokoelmat olivat Aila Meriluodon *Lasimaalaus* ja erilaiset valikoimat Eino Leinon runoutta, ja valtaosa kokelaista tulkitsi keskusteluosuudessa vanhempaa suomalaista kirjallisuutta, kuten Aino Kallaksen *Sudenmorsianta* tai Minna Canthin näytelmiä.

Koulujen välillä oli suuria eroja siinä, miten keskusteluosuus oli järjestetty. Jotkut opettajat aloittivat keskusteluosuuden kysymyksellä, joka koski kokelaan lukukokemusta. Toiset taas saattoivat esittää alussa haastavan kysymyksen esimerkiksi kaunokirjallisen teoksen kerronnasta. Näyttää siltä, että kokelaat hyötyivät siitä, jos ensimmäinen kysymys oli helppo. Liian vaikea kysymys alussa saattoi nimittäin johtaa siihen, että kokelas meni paniikkiin.

Kokelaat käyttivät yleisesti hyvää yleiskieltä. Joillakin oli puheessaan kuitenkin jonkin verran puhekielisiä sanamuotoja, erityisesti persoonapronomineja ("mä", "mie") tai puhepartikkeleita ("niinku"), mutta nämä eivät olleet ongelmia.

Viime vuoden tapaan ongelmia oli joidenkin suoritusten keskusteluosuudessa (*individual oral discussion*): jotkut kokelaat olivat oletettavasti tehneet keskustelua varten kotona oman alustuksensa, jonka esittivät opettajalle runokommenttinsa jälkeen. Parissa tapauksessa tällainen etukäteen valmistettu alustus kesti kymmenen minuuttia, mikä tarkoitti sitä, ettei opettaja ehtinyt kysymään lainkaan kysymyksiä kokelaalta. Kriteerin E ("Response to the discussion questions") arviointi osoittautui siksi näiden kokelaiden kohdalla vaikeaksi. Onkin korostettava, että keskusteluosuutta varten ei tehdä alustuksia kotona. Tarkoitus on, että opettaja ja kokelas puhuvat lukemansa kaunokirjallisen teoksen pohjalta – opettaja kysyy kysymyksiä, joihin opiskelija vastaa ilman ennakoivaltelua.

Opettajien täytyy olla huolellisia ja noudattaa Guiden ohjeita. Jotkut opettajista eivät täyttäneet lainkaan lomakkeisiin tietoja ja kommentteja kokelaiden suoritumisesta. Myös opettajien ohjaavat kysymykset (*guiding questions*) puuttuivat monista koesuorituksista.

Kokelaiden suoriutuminen kriteereittäin

Kriteeri A

Kokelaat osasivat analysoida runoja melko hyvin tai hyvin. Joukossa oli muutamia erinomaisiakin suorituksia. Joissakin suorituksissa kokelas kiinnitti turhan paljon huomiota kirjailijan elämäkertaan sen sijaan, että fokus olisi ollut runoanalyysissä. On hyvä muistaa, että vaikka teoksen kontekstualisoiminen on tärkeää, siihen ei tarvitse keskittyä pitkään..

Kriteeri B

Kokelaat osaavat kiinnittää hyvin huomiota kirjailijoiden käyttämiin kielellisiin piirteihin (esim. tyylin ja kielen keinoihin), mutta joillakin kokelailla oli ongelmia kirjallisten piirteiden kytkemisessä laajempaan tulkintaan. Joissakin heikoissa tai tyydyttävissä suorituksissa keskeiset kirjalliset keinot kerrottiin tulkinnan alussa listamaisesti, mutta sen jälkeen niitä ei osattu nostaa enää esille temaattisen tulkinnan ohessa.

Kriteeri C

Suuri osa kokelaista pystyi rakentamaan kommenttinsa ymmärrettäväksi ja koherentiksi kokonaisuudeksi. Tänä vuonna osa kommentteista oli yllättäen melko lyhyitä (3–4 minuuttia), minkä takia opettajan täytyi auttaa kokelasta lukuisilla kysymyksillä. Erittäin hyvin onnistuneet kokelaat pystyivät rakentamaan suullisen kommenttinsa, niin että lähtökohtana oli

kokonaistulkinta, jota tuettiin jatkuvasti hyvin valituilla tekstikatkelmilla. Heikoissa suullisissa kommentteissa oli runsaasti parafrasimaisuutta eli runon sisältöä selostettiin toisin sanoin.

Kriteeri D

Kokelaiden teostuntemus oli yleensä hyvä tai erittäin hyvä. Opettajien kysymyksillä oli tärkeä merkitys: jos opettaja tarjosi kysymyksessään jonkin olennaisen vihjeen, teoksen hyvin tunteva kokelas pystyi seikkaperäisesti vastaamaan kysymykseen. Heikoissa keskusteluissa kävi ilmi, että opiskelijan teostuntemus oli pinnallinen.

Kriteeri E

Monet kokelaat pystyivät reagoimaan opettajan kysymyksiin hyvin. Parhaimmillaan keskustelu oli mielekästä ja pohtivaa. Toisaalta heikko teostuntemus johti joskus heikoissa suorituksissa siihen, että kokelas ei pystynyt antamaan kattavia vastauksia kysymyksiin.

Kriteeri F

Kokelaat käyttivät yleisesti sopivaa rekisteriä, vaikka joissakin suorituksissa olikin joitakin puhekielisyyskäytöksiä. Kaunokirjallisuuden analyysitermejä osattiin käyttää pääsääntöisesti hyvin.

Suosituksia ja ohjeita kokelaiden opettamiseen

- Opettajien täytyy miettiä, kuinka pitkä runo sopii analysoitavaksi. Runokommentti kestää maksimissaan 8 minuuttia, mikä kannattaa ottaa huomioon: liian lyhyestä runosta ei välttämättä täytyä vaadittua aikaa, kun taas liian pitkä runo tai yksittäisestä runosta poimittu katkelma voivat olla hankalia ajankäytön näkökulmasta.
- Opettajien on syytä antaa opiskelijoille tilaa omaehtoiseen tulkintaan keskusteluosuudessa: tämä tapahtuu parhaiten, kun opettajan kysymykset ovat avoimia ja rohkaisevat omaehtoiseen pohdintaan. Esimerkiksi lukukokemuksiin keskittyvät keskustelut eivät yleensä anna kokelaalle mahdollisuutta analyttisyyteen.

Standard level internal assessment

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 4	5 - 8	9 - 12	13 - 16	17 - 19	20 - 23	24 - 30

Lähetettyjen töiden kirjo ja sopivuus

Tänä vuonna tarkastajat saivat kuunnella niin runoja kuin proosaa (kokonaisia novelleja ja romaanikatkelmia) käsitteleviä suullisia kommentteja. Yksi suosituimmista kohdeteoksista oli Aila Meriluodon Lasimaalaus, mutta joissakin kouluissa tulkittiin myös vanhempaa kirjallisuutta, kuten Aleksis Kiven Seitsemää veljestä ja Juhani Ahon Juhaa. Etupäässä valittu laji oli lyriikka tai proosa.

Valtaosa lähetetyistä nauhoista oli hyvätasoisia, ne oli tehty Guidessa esitettyjen ohjeiden mukaisesti. Opettajien täytyy kuitenkin olla huolellisia ja noudattaa vielä tarkemmin Guiden ohjeita. Jotkut opettajista eivät täyttäneet lainkaan lomakkeisiin kommentteja siitä, kuinka opiskelijat olivat suoriutuneet tehtävistään. Tarkastajat eivät tarvitse pitkiä kommentteja – virke tai pari riittää. Myös opettajien ohjaavat kysymykset (*guiding questions*) puuttuivat monista papereista.

Opettajia pyydetään lisäksi tarkastamaan, kuinka monta katkelmaa heidän täytyy valmistaa tietylle määrälle kokelaita. Jos heitä on viisi tai vähemmän, jokaiselle valmistetaan eri katkelma. Ohjaavia kysymyksiä (*guiding question*) annetaan aina kaksi, ja niissä kummassakin nostetaan esille vain yksi näkökulma.

On hyvä muistaa, että yksittäisen analysoitavan tekstin sopiva mitta on noin 20–30 riviä. Viime vuosien tapaan tänäkin vuonna jotkut katkelmat (erityisesti runokatkelmat) olivat tätä pitempiä, mikä voi tehdä katkelman tulkitsemisesta vaikeaa. Toivomme, että tulevina vuosina opettajat eivät vaikeuttaisi opiskelijoiden suoriutumista: nyt muutamalle kokelaalle oli annettu hyvin pitkä runo kokonaisuudessaan paperilla, mutta opettaja oli ympyröinyt runon keskeltä pari säkeistöä kommentin kohteeksi. Tällainen tilanne ei ole kokelaalle helppo. Opettajan tulisi ottaa selkeästi kommentin kohteeksi joko yksittäinen runo kokonaisuudessaan tai yksittäisen runon alku, niin että paperille printataan ainoastaan tulkittava osuus – ei muuta.

Huomiota herätti, että joissakin kouluissa kaikki kokelaat puhuivat monologia kymmenen minuuttia, eikä opettaja kysynyt heiltä yhtään jatkokysymystä. Tällainen ei ole ohjeiden mukaista: jos kokelas ei esimerkiksi ole käsitellyt juuri lainkaan kirjallisia tyylikeinoja, opettaja saattaa parilla aihetta koskevalla kysymyksellä auttaa kokelasta saamaan B-kriteeristä paremmat pisteet, kuin mihin tämä ilman kysymyksiä yltäisi.

Self study -opiskelijoita pyydetään lukemaan Guiden ohjeet Internal assessment -osiosta tarkemmin. Tänä vuonna jotkut kokelaita olivat valinneet analysoitavaksi teoksekseen kirjallistan (PLA) ulkopuolisen teoksen. Self study -opiskelijoita ohjataan siihen, että he eivät lukisi esitelmäänsä sanatarkasti paperilta ääneen.

Kokelaiden suoriutuminen kriteereittäin

Kriteeri A

Kokelaat osasivat analysoida valitsemiaan tekstejä melko hyvin tai hyvin. Joissakin suorituksissa kokelas kiinnitti turhan paljon huomiota kirjailijan elämäkertaan sen sijaan, että fokus olisi ollut runoanalyysissa.

Kriteeri B

Kokelaat osaavat kiinnittää hyvin huomiota kirjailijoiden käyttämiin kielellisiin piirteihin (esim. tyylin ja kielen keinoihin), mutta joillakin kokelailla oli ongelmia kirjallisten piirteiden nimeämisessä tai niiden kytkemisessä laajempaan tulkintaan. Joissakin heikoissa tai tyydyttävissä suorituksissa korostui se, että keskeiset kirjalliset keinot kerrottiin tulkinnan alussa listamaisesti, mutta sen jälkeen niitä ei osattu nostaa enää esille sisällön tulkinnan ohessa.

Kriteeri C

Suuri osa kokelaista pystyi rakentamaan kommenttinsa ymmärrettäväksi ja koherentiksi kokonaisuudeksi.

Kriteeri E

Kokelaat käyttävät yleensä virallista ja sopivaa rekisteriä. Vaikka murteellisuuksia tai puhekielisyyskäyttöä (esimerkiksi persoonapronomien pikapuhemuotoja) esiintyy, ne eivät yleensä haitanneet kokonaisvaikutelmaa.

Suosituksia ja ohjeita kokelaiden opettamiseen

Kokelaita olisi hyvä ohjata siihen, että kaunokirjallisuuden tulkinnassa käsitteiden käyttöä ei voi irrottaa tekstin sisällön tulkinnasta. Jotkut koulut ovat oppineet suulliseen kommenttiin rakenteen, jossa alussa kerrotaan, kenen tekstiä analysoidaan ja mistä teoksesta katkelma on. Tämän jälkeen tulee pitkä listaus erilaisista keinoista, joita katkelmasta löytyy. Vasta sen jälkeen mennään tekstin sisältöön, ja pahimmassa tapauksessa kielen piirteiden erittely ei yhdisty myöhemmässä vaiheessa lainkaan sisällön tulkintaan. Tämä ei ole kaikkein tehokkain aloitus: parempi olisi pyrkiä yhdistämään kirjallisten keinojen tulkinta tekstin sisällön tulkintaan pitkin matkaa.

Higher level / Standard level Written Assignment

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 15	16 - 18	19 - 20	21 - 25

Lähetettyjen töiden kirjo ja sopivuus

Tarkastajat saivat tänä vuonna luettavakseen yli 320 maailmankirjallisuutta käsittelevää esseetä (*written assignment*). Suosituimmat kohdeteokset olivat tänä vuonna Khaled

Hosseinin *Leijapoika* ja Bernard Schlinkin *Lukija*. On ilahduttavaa, että koulut ovat rohkeasti vaihtaneet analyysiteoksia. Tänä vuonna uusina kirjailijoina mukaan olivat tulleet mm. japanilainen Yukio Mishima ja Nobel-palkittu puolalaisrunoilija Wisława Szymborska.

WA-tekstejä korjattaessa käytetään nykyisin sähköistä tarkastusohjelmaa, mikä takaa opiskelijoiden anonymiteetin. Tämän takia koulu- ja kokelastietoja ei saa laittaa esille koesuorituksiin. Pyydämme myös sisällyttämään töihin sivunumerot ja lataamaan työt sivunumeroiden osoittamassa järjestyksessä, sillä tänä vuonna luvattoman monissa teksteissä sivut olivat sekaisin, mikä aiheuttaa ongelmia. Edelleen toivomme, että kokelaat käyttäisivät vähintään riviväliä 1,5 teksteissään, koska korjausmerkintöjen tekeminen koneellisesti on mahdotonta tekstiin, jossa on käytetty riviväliä 1.

Viimeisen kahden vuoden aikana aineraportissa on huomautettu ongelmista *reflective statement* -osiossa. Täytyy vielä sanoa, että *reflective statement*issä kokelaan on kommentoitava avoimesti luokkakeskustelua ja oman ajattelunsa kehittymistä luokkakeskustelun aikana, mikä tarkoittaa itsereflektiivistä otetta. *Reflective statement* -tekstin tarkoitus on keskittyä tulkittavan teoksen kulttuuriin ja kontekstuaalisiin elementteihin. Ei riitä, että kokelas kertoo esimerkiksi Schlinkin *Lukijasta* kirjoittaessaan, mitä tietää holokaustista; fokuksen täytyy olla siinä, kuinka kokelaan tietämys kirjan kuvaamasta toisen maailmansodan jälkeisestä ja aikaisesta tilanteesta ja holokaustista kehittyi interaktiivisen suullisen aikana. Edelleenkin kaikissa *reflective statement* -teksteissä ei viitattu eksplisiittisesti luokkakeskusteluun.

Opetuksessa voitaisiin kiinnittää huomiota enemmän esseiden rakenteen opettamiseen. On tärkeää miettiä, kuinka esseeseen löydetään sopiva näkökulma. On myös olennaista pohtia, miten henkilöhahmot esitellään työssä. Jos henkilöhahmoja ei esitellä eikä tulkintaa pohjusteta, tekstin argumentaatiosta voi olla vaikea saada selvää. Edellä sanottu koskee erityisesti draamaa ja proosaa koskevia esseitä.

Runoutta käsittelevissä esseissä tänä vuonna erityisenä ongelmana oli se, että monet kokelaat olivat kirjoittaneet tulkintansa vain yhdestä tai kahdesta runosta, mutta eivät olleet suhteuttaneet havaintojaan laajempaan teoskontekstiin. Olisi tärkeää, että runoja käsittelevät esseet eivät pohjautuisi vain yhden tai kahden runon tulkintaan, vaan teksteissä olisi holistisempi ote.

Opettajien kannattaa ottaa huomioon, että Guiden ohjeiden mukaisesti kriteeristä B vähennetään pisteitä, jos valittu kirja ei ole PLA:sta.

Kokelaiden suoriutuminen kriteereittäin

Kriteeri A

Opettaja pyydetään kertaamaan *reflective statement* -tekstiin liittyvä prosessi *Guidesta*. *Reflective statement*issä kokelaan täytyy kommentoida avoimesti luokkakeskustelua sekä pohtia oman ajattelun kehittymistä luokkakeskustelun aikana, mikä tarkoittaa itsereflektiivistä otetta. *Reflective statementin* tarkoitus ei ole kertoa kirjailijan elämän kontekstista, vaan

päämääränä on keskittyä tulkittavaan teokseen liittyviin kulttuurisiin ja kontekstuaalisiin elementteihin ja siihen, kuinka kokelaan ymmärrys niistä on muuttunut luokkakeskustelun aikana.

Kriteeri B

Yleisesti kokelaiden teostuntemus on hyvä. Erityisesti joissakin runoutta koskevissa esseissä oli kuitenkin ongelmana se, että esseen aineistona oli vain yksi tai kaksi runoa, joiden tulkintaa ei heijastettu vasten teoskontekstia. Tällainen ratkaisu saattoi johtaa heikkoihin teostuntemuspisteisiin.

Kriteeri C

Kriteeri C:stä on vaikea saada korkeita pisteitä, jos esseeseen valittu näkökulma ei vaadi kirjallisten käsitteiden käyttöä. On parempi tutkia esimerkiksi kuvakieleen tai kerrontaan liittyvää aspektia kuin vaikkapa filosofista ongelmaa, koska edellä mainitut näkökulmat yleensä vievät käsittelytapaan, jossa käsitteitäkin luonnollisesti käytetään analyysin tukena.

Kriteeri D

Kokelaiden tulisi panostaa enemmän työn aloituksen kirjoittamiseen. Siinä on syytä tulla esitettyä lyhyesti kohdeteos ja valittu näkökulma sekä motivoida sen valinta. Päättäntökappale on yhtä tärkeä, sillä siinä vedetään langat yhteen. Tekstin lukijaksi pitää ajatella ihminen, joka ei ole lukenut kohdeteosta. Tämän takia henkilöahmot on aina syytä esitellä, kun heidät mainitaan ensimmäisen kerran. Lisäksi sitaattitekniikan opettamiseen kannattaisi panostaa: joidenkin kokelaiden ongelmana oli se, että valittu sitaatti ei tukenut kokelaan esittämää väitettä.

Kriteeri E

Joidenkin kokelaiden kielessä oli vähän huomauttamista, joidenkin puolestaan hyvinkin paljon. Viime vuosien tyypilliset anglismit ovat kuitenkin ilahduttavasti vähentyneet teksteissä. Oppilaita tulee kehottaa lukemaan tekstinsä huolellisesti ennen tekstin lähettämistä, jotta turhat lapsukset, saman kappaleen toistot ja sanallistamisongelmat vältettäisiin.

Suosituksia ja ohjeita kokelaiden opettamiseen

Tekstin rakenteeseen – erityisesti aloitukseen ja lopetukseen – on syytä kiinnittää aiempaa enemmän huomiota. Tekstin alussa on tärkeää määritellä näkökulma, josta tekstiä lähdetään rakentamaan.

Higher level paper one

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 3	4 - 6	7 - 10	11 - 12	13 - 13	14 - 15	16 - 20

Tutkinnon ja kokeiden osa-alueet, jotka vaikuttivat vaikeilta kokelaille

Tänä vuonna noin puolet kokelaista valitsi analysoitavakseen Jussi Siirilän proosatekstin, puolet Anja Vammelveun runon, ja analysoivat tekstit vaikuttivat kokelaiden suoritusten perusteella kutakuinkin yhtä haastavilta. Proosa-analyysien yleisiä heikkouksia olivat liiallinen tekstin referointi analysoimisen ja tulkinnan sijaan sekä varsin usein havaittavissa ollut puutteellinen taito tarkastella tekstin tyyliä ja siinä tapahtuvia muutoksia. Runoanalyysin yleisimpiä heikkouksia toisaalta olivat varsin moniselitteisen runon tulkintojen liiallinen irtautuminen runotekstistä sekä runon eri yksityiskohdista tehtyjen havaintojen huera liittäminen tulkinnan tueksi.

Synteesin tekeminen tekstihavaintojen pohjalta on sekä proosa-analyysin että runoanalyysin valinneiden kokelaiden tekstien perusteella vaikeaa. Tarkka tekninen tekstin ruotiminen, erilaisten ilmaisukeinojen nimeäminen ja listaaminen – mihin monet varsinkin runoanalyysissaan keskittyivät – ei vielä riitä, vaan pitäisi päästä pohtimaan ilmaisukeinojen vaikutuksia ja merkitystä tekstin kokonaisuuden kannalta. Edelleen tänäkin vuonna kirjoitettiin useita kommentteja, joissa esitettiin esimerkiksi kolme erilaista tulkintaa analysoitavasta tekstistä: yhden koherentin ja tanakasti tekstihavainnoin perustellun tulkinnan tekeminen olisi luultavimmin tuottanut paremman lopputuloksen.

Sekä proosa- että etenkin runoanalyysija vaivasi heikko sitaattitekniikka. Pelkkä rivinumero ei riitä osoittamaan tekstin kohtaa, johon analyysissa halutaan viitata, vaan halutun laajuinen sitaatti on osattava liittää sujuvasti osaksi omaa tekstiä johtolauseeseen avulla.

Tutkinnon ja kokeiden osa-alueet, joihin kokelaat vaikuttivat valmistautuneen hyvin

Kokelaiden vastaukset olivat rakenteeltaan yleensä ottaen kohtalaisen hyviä: monissa vastauksissa oli varsin hyvä aloituskappale sekä selkeä lopetuskappale. Ylipitkiä, paljon toistoa sisältäviä ja rakenteeltaan jäsentymättömiä vastauksia oli tänä vuonna kohtuullisen vähän. Varsinkin runoanalyysit olivat rakenteeltaan usein napakoita.

Kokelailta on varsin hyvät valmiudet runon ilmaisukeinojen analyysiin. Proosa-analyysin peruskäsitteet olivat kohtuullisesti hallussa: kokelaat tekivät täsmällisiä havaintoja esimerkiksi

proosatekstin miljööstä ja henkilöhahmoista. Useissa kommentteissa kokelaat pyrkivät myös hahmottamaan tekstin rakenteen merkitystä sen tulkinnan kannalta.

Kokelaiden vahvuudet ja heikkoudet yksittäisissä tehtävissä

Runo

Anja Vammelvuon nimetöntä runoa tulkittiin hyvin monella eri tavalla. Monet kokelaat tulkitsivat runoa metalyyrisenä taiteilijan luomisprosessin kuvauksena. Runo nähtiin myös toteutumattomien haaveiden ja unelmien allegorisena kuvauksena, ja eräät kokelaat tulkitsivat runon ohjeeksi tarttua kiinni elämän tarjoamiin mahdollisuuksiin turhan odottelun sijaan. Näitä tulkintoja pystyttiin tukemaan täsmällisin tekstihavainnoin. Lisäksi esitettiin erilaisia varsin kauas runosta irtautuvia tulkintoja, joita oli hankala ymmärtää, koska riittävä sidos konkreettisiin runon kohtiin puuttui.

Kovin monen keskenään varsin erilaisen tulkinnan esittäminen yhdessä kommentissa ei johtanut hyvään lopputulokseen, sillä erilliset tulkinnat jäivät väistämättä melko heikosti perustelluiksi. Myös kommentin rakenne usein hajosi.

Monet kokelaat tekivät tarkkoja havaintoja esimerkiksi runon rakenteesta, loppusoinnuttomuudesta, säkeenylyksistä sekä sen sisältämästä kuvakielestä ja allegorisuudesta kokonaisuutena. Parhaissa kommentteissa tehtiin havaintoja myös runon sadunomaisista piirteistä sekä absurdeista elementeistä. Ongelmaksi osoittautui usein moninaisten havaintojen kytkeminen merkityksiin, tulkintaan: kohosteisten sananvalintojen tai säkeenylytysten paikantaminen ei vielä aukaise runon merkityksiä, mikäli havainnoista ei edetä päätelmiin.

Proosa

Kovin monelta kokelaalta jäi tunnistamatta Siirilän novellin *Suomi on maailman huonoin* (2007) sisältämä huumori. Koska humoristisuus on Siirilän tekstin ilmaisukeinoja leimaava tyylivalinta, sen huomiotta jättäminen johti ongelmiin tekstin tulkinnassa. Hyvissä kommentteissa pystyttiin tunnistamaan tekstin absurdi huumori ja sen synnyttämisen keinot (esimerkiksi liioittelu, kuvailmaisujen harkittu käyttö, rakenteen tyyliä tukevat piirteet).

Suurin osa kokelaista osasi määritellä napakasti tekstin aiheen sekä teki osuvia havaintoja tekstin miljööstä sekä henkilöhahmoista. Tarkennettavaa olisi ollut kerronnan keinojen analyysissä: esimerkiksi kerronnan näkökulman vaihtelusta tekstin eri osissa oli niukasti havaintoja. Proosatekstin rytmi ja sen vaihtelu jäi myös yleisesti vähälle huomiolle.

Proosa-analyysit olivat rakenteeltaan huterampia kuin runoanalyysit. Proosa-analyyseissa oli monessa myös ylenpalttisesti tekstin referointia analyysin ja tulkinnan sijaan. Monessa proosakomentissa toistui rakenne, jossa suurin osa tekstistä koostui analysoitavan tekstin referoinnista ja jossa vasta kommentin lopussa edettiin varsinaiseen analyysiin ja tulkintaan. Varsin moni keskeneräisistä kommentteista oli nimenomaan proosa-analyyseja.

Suosituksia ja ohjeita kokelaiden opettamiseen

Proosatekstin ilmaisukeinojen havainnointi on edelleen kokelaille hankalampaa kuin runon yksityiskohtainen tarkastelu. Tämän vuoksi olisi hyödyllistä tarjota opiskelijoille runsaasti mahdollisuuksia ilmaisutavoiltaan hyvin erilaisten proosatekstien analyysiin. Erilaisten tekstien ja niiden toimintatapojen vertailu opettajan johdolla voisi lisätä herkkyyttä tunnistaa tekstien ominaispiirteitä. Tekstin tyyliin (esimerkiksi humoristisuuteen) tarttuminen ja täsmällisten havaintojen tekeminen siitä tuntuu olevan kokelaille vaikeaa; tyylin vaihtelun tarkastelemiseen harjaantuu vain runsaiden erilaisten tekstiesimerkkien analyysin kautta.

Kaunokirjallisten tekstien fiktiivinen luonne näyttää vastausten perusteella silloin tällöin unohtuvan opiskelijoilta analyysia tehdessä: opiskelijoiden koesuorituksissa fiktiivinen teksti yhdistettiin usein suoraviivaisesti esimerkiksi kirjailijan oletettuun henkilöhistoriaan (esimerkiksi Vammelvun runon tulkittiin useasti kertovan runoilijan itsensä kokemasta keskenmenosta).

Aiheen ja teeman käsitteitä käytettiin kokelaiden teksteissä virheellisesti varsin synonyymisesti. Useissa kommentteissa esitettiin luettelomaisesti, heikosti tekstillä perustellen, useita erilaisia teemoja. Teemojen käsittely ei ole uskottavaa, mikäli teemoja ei sidota ymmärrettävällä tavalla tekstin kokonaistulkintaan.

Sitaattien käyttäminen päätelmien ja tulkintojen tukena oli haaste monelle kokelaalle. Runositaattien integroiminen oman tekstin osaksi johtolauseiden avulla oli joillekin opiskelijoille hyvin vaikeaa, johtolauseet puuttuivat usein kokonaan, ja runon säejakoa ei osattu merkitä sitaattiin /-merkillä.

Tänäkin vuonna turhan monen oppilaan teksti jäi kesken. Annetuissa aikarajoissa kirjoittamista on syytä harjoitella luokassa; samaten käsialan luettavuuteen on syytä kiinnittää huomiota jo opiskeluaikana.

Standard level paper one

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 3	4 - 7	8 - 9	10 - 12	13 - 14	15 - 17	18 - 20

Tutkinnon ja kokeiden osa-alueet, jotka vaikuttivat vaikeilta kokelaille

Katkelman ja runon tulkinnassa oli ongelmana, että muutamat kokelaat eivät koonneet riittävästi tekstihavaintoja muodostaakseen järkevän kokonaiskuvan teksteistä. Molemmat tekstit edellyttivät tarkkaa luentaa, jotta lukija voisi ymmärtää, mitä on tapahtunut ja mitä tapahtuu. Proosakatkelman ohjauksymykset ohjasivat kiinnittämään huomiota genrepiirteisiin, mutta moni ei huomannut vihjettä. Useilta puuttui esseestä tekstikokonaisuuden esittely alusta. Rakenteen selkeys oli puute. Edelleen on kirjoittajia, jotka etenevät tekstipintaa pitkin tai luettelevat tekstinsä alussa, mitä kirjallisia piirteitä tekstissä on. Kappalejako oli toisinaan ongelmallinen: tyypillistä olivat ylipitkät kappaleet. Keskeisiä analyysin kohteita, kuten aihe, kertoja tai teema, jäi yksilöimättä, samoin genren erityispiirteitä. Teeman käsite on monelle selkiytymätön: nimetään teeman aihe, mutta ei sanota siitä sen enempää, esimerkiksi teemana on häpeä.

Tutkinnon ja kokeiden osa-alueet, joihin kokelaat vaikuttivat valmistautuneen hyvin

Kielikuvia havaittiin kohtalaisen hyvin molemmista teksteistä, erityisesti symboliikkaa. Runon rakennepiirteitä osattiin havainnoida paremmin kuin proosan. Sitaateilla havainnollistaminen ja sitaatin sidostaminen tekstiin onnistuivat enimmäkseen hyvin. Figureista antiteesi oli parhaiten hallinnassa. Kielenkäytön anglismeja oli vain vähän havaittavissa. Kielenkäytön korrektaus on selvästi parantunut.

Kokelaiden vahvuudet ja heikkoudet yksittäisissä tehtävissä

Tehtävässä 1 vahvuus oli katkelman tunnelman erittely. Päähenkilön ahdistunut tilanne ymmärrettiin hyvin, mutta ei aina sitä edeltänyttä toiveikkuutta. Toistoa havaittiin, mutta ei osattu koota sen avulla tapahtumien kulkua. Aukkoisuutta ei osattu liittää tulkintaan. Genrepiirteitä havainnoitiin, mutta ei yleensä nimetty alagenreä, vaikka ohjauksymys vihjasi genreen. Jonkin verran oli huolimatonta luentaa tai ilmaisua: päähenkilön väitettiin lähteneen Moskovaan, vaikka se oli vain välietappi. Joitain melko olennaisia yksityiskohtia jäi huomiotta, vaikka esimerkiksi Louis Vuitton -laukku oli selitetty tekstin lopussa. Harva kirjoittaja ylsi temaattisesti kiinnostavaan tulkintaan, esimerkiksi rikollisesta toiminnasta eroon pääsyn vaikeuteen, koska tietää liikaa, tai nykypäivän materialismin tai eriarvoisuuden aiheuttamaan rikollisuuteen.

Tehtävässä 2 vahvuus oli minäpuhujan tappiomielialan ja pakenemisen ymmärtäminen. Vaikka runokokoelman nimessä oli sana "suksin", runossa puhuttiin lipsumisesta ja palkintolusikasta, kirjoittajat eivät enimmäkseen yhdistäneet runon alkua hiihtokilpailuihin. Myös aikasuhteiden tulkitseminen tuotti vaikeuksia. Minäpuhujan ikää ei yleensä osattu arvioida, vaikka runo antaa useita viitteitä, esimerkiksi villahousut, pukeutumisohteet, pakofantasia ja fantasiahahmot, tottelevaisuus nukkumaan menossa. Symboliikkaa osattiin tulkita. Tilanne jäi kuitenkin useimmilta epämääräiseksi. Ylitulkintaan houkutteli fantasiaisuus, jossa jääkeiju pakenee peikon kanssa. Muutamille kirjoittajille se oli runon päätapahtuma.

Suosituksia ja ohjeita kokelaiden opettamiseen

Lähiluvun metodiikan opettaminen on tärkeää: esimerkiksi runossa jokainen sana ja aines luovat merkitystä. Pitää harjoitella riittävän paneutuneesti erittelyä ja pyrkiä perusteltuihin tulkintoihin. Genren yleisiin alalajeihin tutustuminen on tärkeää, samoin nykykirjallisuuden tyyppillisiin piirteisiin, kuten aukkoisuuteen ja epämääräisyyteen sekä tapahtumakulun konstruointiin annettujen yksityiskohtien perusteella. Esseemäisen kirjoittamisen piirteitä olisi hyvä korostaa. Analyysi ei ole vastausteksti annettuihin kysymyksiin. Esseen rakenteen pitäisi olla helposti seurattava. Riviviittaukset ovat tarpeettomia: ne katkaisevat luennan ja vievät kirjoitusaikaa kirjoittajalta.

Higher level paper two

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 5	6 - 10	11 - 13	14 - 15	16 - 18	19 - 20	21 - 25

Tutkinnon ja kokeiden osa-alueet, jotka vaikuttivat vaikeilta kokelaille

Tänä vuonna genreistä ehdottomasti suosituin oli romaani, mutta joissakin yksittäisissä kouluissa vastattiin myös näytelmiä ja lyriikkaa koskeviin kysymyksiin. Suosituimmat tehtävänannot olivat tehtävät 8 ja 9 (kysymykset henkilöahmoista sekä miljööstä ja ajasta), draamassa suosituin tehtävä oli numero 4 (kysymys henkilöahmojen sisäisistä konflikteista). Lyriikan lajista kirjoittaneista suurin osa vastasi kysymykseen, jossa runoja täytyi eritellä vasten aikakauden (periodin) poetiikkaa.

Viime vuosien tapaan genretuntemus tulee melko niukasti esille. Esseistä ei aina ilmene, mistä lajista on kyse, vaan kokelas saattaa kirjoittaa koko esseensä mittaan vain "teoksista". On tehokkaampaa, jos kokelas osaa esimerkiksi luokitella lukemansa romaanin vaikkapa kehitysromaaniksi tai runon romanttiseksi runoksi, kuin että hän vain yksiselitteisesti puhuu teoksesta. Erityisesti romaaneja tulkitsevat kokelaat tuntuivat käyttävän vain vähän genreen liittyviä analyyttisiä käsitteitä.

Paper Two -vastauksissa henkilöt on syytä kontekstualisoida eli liittää jo aiemmin ilmaistuun henkilöasetelmaan. Jos kokelas on esimerkiksi vastauksensa alussa esittänyt päähenkilöt, myöhemmin vastauksessa esille nousevat henkilöt voi määritellä suhteessa päähenkilöihin.

Opetuksessa pitäisi kiinnittää enemmän huomiota vertailevaan tekstityyppiin ja sen opettamiseen. Vertailu ei nimittäin onnistu parhaalla mahdollisella tavalla kaikilla kokelaille. Tyypillistä oli, että peräkkäisissä kappaleissa käsitellä eri teoksia ja vertailua ilmaistaan vain

sanoin "samoin" tai "toisin kuin". Systemaattista eri kirjallisiin aspekteihin liittyvää erojen tai yhtäläisyyksien erittelyä oli vain harvoilla. Muutamilla kokelailla ei ollut lainkaan vertailua, vaan teokset oli vain käsitelty peräkkäin. Myös muita rakenteellisia ongelmia esiintyi. Joissakin esseissä esimerkiksi esiteltiin alussa kaksi kohdeteosta: näin lukija jäi olettamaan, että essee keskittyisi niiden analysoimiseen. Kuitenkin vielä parin kolmen sivun jälkeen mukaan tuli yllättäen vielä kolmas teos, mikä sotkee aiemmin rakennetun kehyksen ja heikentää kokelaan argumentaatiota.

Koulut voisivat miettiä teosvalintojaan kriittisesti. Hyvin erilaisten kaunokirjallisten teosten vertailu voi nimittäin osoittautua vaikeaksi. Esimerkiksi tänä vuonna Mika Waltarin *Sinuhe egyptiläisen* ja Aino Kallaksen *Sudenmorsiamen* miljöiden vertailu saattoi tuottaa vähän koomisia ja pakotettujakin tulkintoja, sillä romaanit sijoittuvat niin erilaisiin miljöihin.

Esseen johdonmukainen eteneminen voi olla suuri vaatimus lyhyessä ajassa kirjoittavalle. Melko moni kirjoittaa esseensä ikään kuin vastaustekstinä, jossa teoskokonaisuudesta otetaan esille vain tehtävän rajauksen mukaisia seikkoja. Kuitenkin esimerkiksi kohdeteosten lyhyt esittely vastauksen alussa sekä näkökulman täsmentäminen parantaisivat tekstiä ja tekisivät siitä esseistisemmän ja luettavamman.

Teosnimien taivutus tuottaa joskus kielellisesti outoja taivutusmuotoja (esimerkiksi taivutukset "Maa on syntinen laulussa", "Ennen päivänlaskua ei voissa").

Tutkinnon ja kokeiden osa-alueet, joihin kokelaat vaikuttivat valmistautuneen hyvin

Teosten sisällöllinen tuntemus on hyvä, eli kokelaat tuntevat yleisesti juonen ja henkilöhahmot yms. hyvin. Tänä vuonna jostakin syystä teostuntemukseltaan erinomaisia esseitä oli aiempaa selkeästi vähemmän, kun taas keskitasoisia ja heikkoja tekstejä oli enemmän. Genretuntemus oli vaihtelevaa: parhaiten genren näkökulma tuli esiin runoudesta kirjoittaneilla kokelailla, jotka osasivat esimerkiksi määritellä runot romanttisiksi tms.

Kokelaiden vahvuudet ja heikkoudet yksittäisissä tehtävissä

Novelli

Novellitehtäviin ei tullut lainkaan vastauksia.

Näytelmä

Valtaosa kokelaista vastasi tehtävään neljä eli kysymykseen henkilöhahmojen sisäisistä konflikteista. Kokelaat suoriutuivat draamatekstien analyyseista hyvin, sillä valitut draamat soveltuivat ongelmitta tähän tehtävänantoon. Kokelaat pystyivät käyttämään draaman käsitteitä analyysissaan. Positiivista oli, että kokelaat nostivat esille draaman lajityyppejä (esim. analyttinen draama) tulkinnoissaan ja parhaimmillaan pystyivät tulkitsemaan draamoja vasten alalajia.

Romaani

Valtaosa kokelaista vastasi romaania käsitteleviin kysymyksiin. Suosituimmat kysymykset olivat numerot 8 ja 9. Kysymykseen 8 vastanneet suoriutuivat tehtävästä pääosin hyvin, mutta yhtenä selkeänä ongelmana olivat omituiset vertailuasetelmat. Esimerkiksi täysin erilaisiin historiallisiin miljöihin sijoittuvien tekstien vertailu saattoi tuottaa paikoin pakotettujakin tulkintoja, sillä romaanit sijoittuvat niin erilaisiin miljöihin.

Runous

Suurin osa kokelaista vastasi periodin poetiikkaa koskevaan kysymykseen ja onnistui tehtävässä erittäin hyvin tai vähintäänkin kohtuullisesti. Reaalimaailman tulkintaa käsittelevä tehtävänanto oli ongelmallinen, vaikka kokelaat suoriutuivat tästäkin tehtävästä hyvin

Suosituksia ja ohjeita kokelaiden opettamiseen

Esseetehtävään liittyvää vertailua on syytä korostaa opetuksessa: on mietittävä, miten rakennetaan vertaileva teksti.

Kokelaiden pitäisi kirjoittaa esseitä eikä vain vastauksia esseekysymyksiin. Tämä tarkoittaa sitä, että heidän tulisi osata täsmentää tekstin alussa näkökulmansa.

Genren konventioiden esille tuominen käyttämällä sopivia käsitteitä unohtuu, jos tehtävä tuntuu enemmän sisällölliseltä kuin käsitteisiin ja genremuotoon liittyvältä.

Standard level paper two

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 5	6 - 11	12 - 13	14 - 16	17 - 19	20 - 22	23 - 25

Tutkinnon ja kokeiden osa-alueet, jotka vaikuttivat vaikeilta kokelaille

Genreistä suosituin oli romaani, mutta joissakin yksittäisissä kouluissa vastattiin myös novelleja, näytelmiä ja lyriikkaa koskeviin kysymyksiin. Suosituin kysymys olivat tehtävä 9 (kysymys henkilöahmoista). Draamassa suosituin tehtävä oli numero 4 (kysymys henkilöahmojen sisäisistä konflikteista). Vain muutama yksittäinen SL-kandidaatti vastasi novellia koskeviin kysymyksiin (suosituin tehtävä oli numero 3). Lyriikassa suurin osa vastasi kysymykseen, jossa runoja piti eritellä vasten aikakauden (periodin) poetiikkaa.

Viime vuosien tapaan SL-tason suoritukset vaihtelivat heikoista, referoivista suorituksista erittäin hyviin esseisiin. Kuitenkin lähes kaikista vastausteksteistä näkyi se, että kokelaat tuntevat vähintään kohtuullisen hyvin analysoimansa teokset. Monien kokelaiden ongelmana on parafrasimainen ote: se syntyy siitä, kun selostetaan omin sanoin esimerkiksi romaanien tapahtumia. Analyttisyyttä saisi mukaan sillä, että kaunokirjallisuuden tulokinnan käsitteitä käytettäisiin runsaammin teksteissä.

Tarkastajat toivovat, että opetuksessa kiinnitettäisiin enemmän huomiota esseiden rakenteen opettamiseen. Vertailevan rakenteen kirjoittaminen läpi tekstin osoittautui monelle kokelaalle vaikeaksi tehtäväksi. Toimivan esseiden alussa esitellään valitut teokset tehtävänannon näkökulmasta, jonka jälkeen fokusoidaan tarkemmin tehtävänannon vaatimiin näkökulmiin, niin että vertaileva ote säilyy läpi tekstin.

Olisi tärkeää, että opettajat ja kokelaat ottaisivat huomioon, että tietyt asiat täytyy ottaa tulkinnassa esille, vaikka ne eivät olisikaan tehtävänannossa näkyvillä. Esimerkiksi romaanin analyysissä täytyy aina tavalla tai toisella nostaa esille henkilöhahmot ja kerronta suhteessa tehtävänannon näkökulmaan. Jos esimerkiksi kysytään miljööstä, ei ole järkevää olla käsittelemättä lainkaan romaanin kertojaa tai henkilöhahmoja, sillä juuri heidän kauttaan miljöökäin heijastetaan. Vastauksesta tulee kovin yksipuolinen ja yksitasoinen, jos siinä kerrotaan vain, missä paikassa ja ajallisessa kontekstissa romaanissa liikutaan.

Tutkinnon ja kokeiden osa-alueet, joihin kokelaat vaikuttivat valmistautuneen hyvin

Teosten sisällöllinen tuntemus oli pääpiirteissään hyvä, eli kokelaat tuntevat yleisesti juonen ja henkilöhahmot yms. hyvin. Genretuntemus oli vaihtelevaa, mutta parhaimmillaan erittäin hyvää.

Kokelaiden vahvuudet ja heikkoudet yksittäisissä tehtävissä

Novelli

Novellitehtäviin tuli vain muutamia yksittäisiä vastauksia. Eniten vastattiin kysymykseen 3. Kokelaat voisivat jatkossa kiinnittää huomiota siihen, että vain yhden novellin erittelyllä kahdelta kirjailijalta ei pääse parhaimpiin pisteisiin teostuntemuksen osalta, jos ei sidosta näiden tulkintaa vasten muita kirjailijan novelleja. On siis hyvä eritellä ja tulkita novelleja vasten kirjailijan muita novelleja.

Näytelmä

Valtaosa kokelaista vastasi tehtävään neljä eli kysymykseen henkilöhahmojen sisäisistä konflikteista, mutta joitakin vastauksia oli myös kysymyksestä 6. Kokelaat suoriutuivat draamatekstien analyyseistä hyvin, sillä valitut draamat soveltuivat hyvin kysymykseen 6. He pystyivät käyttämään draaman käsitteitä analyysissaan.

Romaani

Valtaosa SL-kokelaista vastasi romaania käsittelevään kysymykseen. Suosituimmat kysymykset olivat numerot 8 ja 9. Kysymykseen 8 vastanneet suoriutuivat tehtävästä pääosin hyvin, mutta selkeänä ongelmana olivat omituiset vertailuasetelmat. Suosituin tehtävä oli kysymys 9, jossa keskeisin ongelma oli se, että jotkut kokelaat unohtivat kirjoittaa romaanien kulttuurisista tai historiallisista aspekteista, jotka liittyvät miljöön (ajan ja paikan) problematiikkaan.

Romaanitehtäviin vastaamista voisi parantaa käsitteellisyyttä lisäämällä, sillä nyt monen kokelaan ongelmana oli referoiva ote. Kokelaiden tulisi ymmärtää esimerkiksi teeman ja kertojaratkaisun olevan niin olennainen piirre romaaneissa, että niihin tulisi kiinnittää huomiota. Samaa koskee esimerkiksi runoudessa puhujan roolia, jota ei voi sivuuttaa, vaikka kirjoittaisi vaikka kuvakielestä.

Runous

Suurin osa kokelaista vastasi periodin poetiikkaa koskevaan kysymykseen ja onnistui tehtävässä erittäin hyvin tai hyvin. Joillakin kokelailla oli tosin vaikeuksia sijoittaa lukemansa runokokoelmat kontekstiinsa. Keskimäärin runouden tulkinnan käsitteet olivat hyvin hallussa, vaikka kaksi kokelasta käyttikin runojen tulkinnassa vähän turhaankin narratologian käsitteitä (esim. runon kertoja po. puhuja).

Suosituksia ja ohjeita kokelaiden opettamiseen

Esseetehtävään liittyvää vertailua on syytä korostaa opetuksessa.

Kokelaiden pitäisi kirjoittaa esseitä eikä vain vastauksia esseekysymyksiin. Tämä tarkoittaa sitä, että heidän tulisi osata täsmentää tekstin alussa näkökulmansa.

Genren konventioiden esille tuominen käyttämällä sopivia käsitteitä unohtuu, jos tehtävä tuntuu enemmän sisällölliseltä kuin käsitteisiin ja genremuotoon liittyvältä.